

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2007 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2008

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2007 propositionen om statsbudgeten för 2008 (RP 62/2007 rd) till utskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har miljöutskottet beslutat lämna utlåtande om propositionen rörande sitt behörighetsområde till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Pekka Pelkonen, finansministeriet
- utrikessekreterare Hanna-Leena Lampi, utrikesministeriet
- bostadsminister Jan Vapaavuori, regeringsråd Klaus Frösén, regeringsråd Hannu Hirvonen, regeringsråd Ulla Kaarikivi-Laine, bostadsråd Riitta Kimari, miljöråd Olli Pahkala, ekonomidirektör Oili Hintsala, överförstämestare Pirkko Isoviita, överarkitekt Aulis Tynkynen, kommunikationsråd Päivi Sihvola, överingenjör Jorma Kaloinen, överingenjör Jukka Vuontela, överinspektör Anna-Maija Pajukallio och överinspektör Peter Fredriksson, miljöministeriet
- lantbruksråd Esko Juvonen och vattenöverinspektör Leena Westerholm, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Aune Turpeinen och finanssekreterare Jenni Eskola, social- och hälsovårdsministeriet

- naturvårdsdirektör Rauno Väisänen, Forststyrelsen
- generaldirektör Lea Kauppi, överingenjör Kari Lampela och chefsforskare Heikki Pitkänen, Finlands miljöcentral
- förvaltningsdirektör Kimmo Drotár, Statens bostadsfond
- verkställande direktör Lasse Parvinen, Clean Globe International
- byggnadsingenjör Marja Soikkeli, Penningautomatföreningen
- utvecklingschef Markus Härkäpää, Helsingfors stad
- teknisk direktör Olavi Louko, Esbo stad
- biträdande stadsdirektör Jukka Peltomäki, Vanda stad
- planchef Kaija Hapuoja, Tusby kommun
- stadsgeodet Jaakko Mähönen, Uleåborg stad
- enhetschef Riitta Salo, SATO Oyj
- verkställande direktör Marko Pyykkönen, Suomen Asumisoikeus Oy
- vice verkställande direktör Urpo Piilo, VVO-yhtymä Oyj
- verkställande direktör Perttu Liukku, YH-Suomi Oy
- specialmedarbetare Eero Hiltunen, Finlands Kommunförbund
- ombudsman Pekka Mikkola och utvecklingschef Marjaliisa Björkman, Boendeservicestiftelsen ASPA
- ordförande Herkku Hernesniemi, Boendeförbundet rf

- ombudsman Markku Virkamäki, De Utvecklingsstördas Stödförbund
- generalsekreterare Olli Joensuu, Förbundet för ungdomsbostäder rf
- forskningschef Mauri Marttila, Finlands Fastighetsförbund rf
- ombudsman Eero Yrjö-Koskinen, Finlands naturskyddsförbund rf
- ombudsman Juhani Nenonen, Finlands Egna-hemsförbund rf
- ombudsman Ulla-Mari Karhu, Finlands studiebo-
städer Ab
- verkställande direktör Jani Saarinen, Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- ansvarig för projektet Sällikotihanke Jussi Lehtonen, Vailla vakinaista asuntoa ry
- chef för rådgivning i sanering Jukka Laakso, Centralförbundet för de gamlas väl
- generalsekreterare Anne Viita, Vuokralaisten Keskusliitto ry.

Dessutom har utskottet fått skriftligt utlåtande från Nuorisosäätiö.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet vill uppmärksamma finansutskottet på att den krympande utgiftsramen för miljöministeriets förvaltningsområden medför problem. Den krympande trenden står inte i proportion till de ökande uppgifterna inom förvaltningsområdet. Det finns stora utmaningar som kräver kvalificerad personal och gedigna kunskaper. Inte minst åtgärder för att dämpa klimatförändringen och anpassningen till förändringen, skyddet av Östersjön, den minskande mångfalden, den diffusa belastningen, förorenade markområden, men också bostadsförhållandena bland grupper med särskilda behov och de äldres möjligheter att bo kvar hemma är stora uppgifter att ta itu med. Om vi inte tar itu med problemen nu kommer de att kosta mångfalt mer. Så också av den anledningen måste det snabbt göras något åt anslagsproblemen.

Redan i flera år har miljöministeriet genomfört sitt produktivhetsprogram genom att prioritera en översyn av resursanvändningen. Viktiga utvecklingsprojekt är då bl.a. en reform av förvaltningen av miljötillstånd, arbetsfördelningen inom naturvården, centralisering av experttjänsterna vid miljöcentralerna och större samverkan, samarbete och ny arbetsfördelning inom miljöutredning och miljödatasystemet och förenkling av bidragen till boende. Utskottet välkomnar utvecklingsprojekten, men understryker att förvaltningsområdet står inför så gigantiska

och komplicerade uppgifter att det inte räcker till med att bara prioritera visa verksamheter för att få pengar till alla övergripande behov, till exempel till omstruktureringar för att äldre ska kunna bo kvar hemma, institutioner för utvecklingsstörda kunna avvecklas och ersättas med serviceboende och den diffusa belastningen minska.

1 Boende

Utmaningar för det bostadspolitiska programmet

Befolkningen fortsätter att öka i stadsregionerna och kranskommunerna och bostadspriserna fortsätter därför att vara höga. Särskilt stora är problemen i Helsingforsregionen. Det byggs intensivt. Ändå har det startats mycket få statligt finansierade hyreshusprojekt och största delen av de som finns är avsatta för grupper med särskilda behov. Bland de problem som har nämnts är svårigheterna att förväva mark för bostäder och de höga tomtpriserna.

I regeringsprogrammet finns det inskrivet att det måste byggas fler bostäder till rimligt pris för att trygga tillgången till arbetskraft och ett konkurrenskraftigt näringsliv, särskilt i tillväxtcentra. Staten ska fortsätta att sälja lämplig bostadsmark till kommunerna till ett rimligt pris, i förekommande fall genom att utnyttja markan-

vändningsavtal. Vidare ska kommunerna uppmuntras att tillämpa planläggnings- och de markpolitiska instrumenten mer varierat för att förbättra samhällsplaneringen och öka kommunernas markförvärv och tomtutbud. Det är extra viktigt i Helsingforsregionen med omnejd där markpriserna har stigit med tio procent om året. På marknaden styrs markpriserna i sista hand av efterfrågan, men efterfrågan har också kunnat balanseras upp med långsiktig markpolitik och tillräckligt stora markreserver i kommunerna.

Utskottet förväntar sig konkreta lösningar på problemen av det bostadspolitiska handlingsprogrammet. Åtgärderna och finansieringen ska läggas fast närmare inom 2007 med särskild fokus på problemen, bland annat utbudet på hyresbostäder och tomtbristen. Det finns inte bara en lösning på bostadsproblemet, utan det behövs en rad åtgärder som verkar i samma riktning.

I Helsingforsområdet är de stora frågorna att trygga förutsättningarna för bostadsbyggande och näringsliv. Men utskottet understryker att också den splittrade samhällsstrukturen är ett problem. Trafikpolitiken måste därför ses som en integrerad del av bostadspolitiken och inte minst för trafiklösningar på det regionala planet behövs det en storstadspolitik. Bilismen ökar av den splittrade samhällsstrukturen och koldioxidutsläppen från trafiken ökar hela tiden. Det är viktigt att stödja kollektivtrafiken, påpekar utskottet. Som regeringen säger i sitt program kan vi nå energispar- och klimatmålen genom att minska miljöpåverkan från trafiken och främja kollektivtrafiken. Extra viktigt är det att vi får ett långsiktigt investerings- och finansieringsprogram för trafikinfrastrukturen som tar hänsyn till det samlade trafiksystemet och kan tjäna som grund för en hållbar samhällsstruktur. Förväntningarna är högt ställda på att lagen om kommun- och servicestrukturereformen ska ge större samordning av markanvändning, boende och trafiklösningar. De nya strängare målen för minskade utsläpp av växthusgaser kräver effektiva åtgärder för en hållbar samhällsstruktur. Det är en fråga som måste få ett svar i det bostadspolitiska handlingsprogrammet.

Understöd till bättre bostadsförhållanden för grupper med särskilda behov

I budgetpropositionen föreslår regeringen att fullmakten för investeringsunderstöd till grupper med särskilda behov höjs från 45 till 60 miljoner euro. Det är en välkommen och nödvändig ökning eftersom anslagen är både efterfrågade och nödvändiga. Dessutom måste man beakta att byggkostnaderna har stigit en hel del sedan stödet infördes 2005. Projekt värda 31 miljoner euro väntar på anslag. Dessutom har projekt för 41 miljoner euro reserverats och projekt för 34 miljoner euro väntar på att bli behandlade. Det finns alltså projekt för 106 miljoner euro så också med det ökade anslaget kan bara en del av projekten få pengar. Risker är att det uppstår ett avbräck på ungefär sju månader i produktionen. Nästa år kommer fasta ansökningstider att införas i stället för fortlöpande ansökning, och då prioriteras de mest brådskande projekten. Utskottet föreslår

att finansutskottet höjer bidragsfullmakten med 10 miljoner euro för att den bostadsproduktion som är inriktad på grupper med särskilda behov inte ska stanna av som utskottet redogör för ovan.

Projekten med investeringsunderstöd gäller i synnerhet serviceboende för äldre med dålig hälsa eller minnesproblem och för utvecklingsstörda och funktionshindrade. När befolkningen åldras ökar behovet av serviceboende med stöd-tjänster. Tidigare byggdes många äldreboenden med stöd från Penningautomatföreningen, men det har tagit slut eftersom föreningen har varit tvungen att införa strängare bidragspolicy av konkurrenssättsliga skäl. Därför ökar behovet av budgetanslag för bostäderna.

Utskottet påpekar att det finns ett behov av att avveckla institutionsboendet för utvecklingsstörda och satsa på strukturella förändringar. De övriga nordiska länderna har nästan helt och hållet avvecklat institutionsboendet och ordnat med boende för utvecklingsstörda i samhället i övrigt. Boendalternativen för utvecklingsstörda bör omstruktureras snarast möjligt. Det betyder

att det behövs en fullmakt för omkring 600 bostäder för utvecklingsstörda per år under valperioden. Följaktligen måste fullmakten höjas med cirka 30 miljoner euro.

Förslaget att höja reparations- och energiunderstödet för bostäder med 10 miljoner euro till 60,5 miljoner euro är också en riktig åtgärd, men för liten i relation till behovet. Reparationsunderstödet kan användas till att handikappanpassa bostäder och till bidrag för att installera hiss. Därmed kan man hjälpa äldre att bo kvar hemma så länge som möjligt. Det är dessutom betydligt billigare än institution, påpekar utskottet. Det är alltså befogat att höja fullmakten.

2 Skyddet av Östersjön

Allmänt

Det är viktigt att få en samlad syn för hur försämringen av tillståndet i Östersjön ska kunna stoppas och läget förbättras. Östersjön är ett av de mest förorenade haven i världen och Finland måste arbeta för att vända utvecklingen. De senaste tjugo åren har en minskning i näringsbelastningen kunnat skönjas. Men Östersjön svarar mycket långsamt på den minskade belastningen bland annat på grund av de långa uppehållstiderna för vattnet. På sikt är det bara effektiva åtgärder för att minska den yttre belastningen som kan ge hållbara resultat på den inre belastningen. Internationellt samarbete är det viktigaste verktyget för att rädda Östersjön. Men också i Finland kan vi medverka genom att avsevärt minska belastningen från glesbygden, samhället och jordbruket.

Avloppsvatten i glesbygden

Förordningen om hushållsavloppsvatten från 2004 är en viktig reform för att minska den eutrofierande näringsbelastningen på vattendragen och i sista hand också på Östersjön. Förordningen förpliktar de ungefär 200 000 bostadsfastigheterna och en rad fritidsbostäder av hög standard i glesbygden att ändra sina system för behandling av avloppsvatten för att de ska uppfylla kraven. Bestämmelserna rör sammanlagt en miljon människor och ändringarna ska vara gjor-

da senast 2014. Ändringar har emellertid inte gjorts i tillräckligt stor omfattning utan arbetet förefaller att anhopas i slutet av övergångsperioden.

Sommaren 2007 tillsatte miljöministeriet en arbetsgrupp för att utreda och undanröja problemen med att verkställa förordningen. Den har redan lagt förslag till hushållsavdrag som ska få folk att göra reparationerna i tid. Dessutom fin-
slipar ett förslag till ett anslag på 3 miljoner euro i samband med anslagen för reparationer av bostäder, sanitära olägenheter och energiunderstöd i det bostadspolitiska programmet. Gruppen föreslår också högre inkomstgräns för att undersödet ska utnyttjas effektivt. Det är ytterst viktigt att förslagen går igenom för nästan inga understöd har kunnat beviljas för att inkomstgränserna har varit så strikta. Förslagen måste genomföras snabbt och förordningen verkställas effektivt, framhåller utskottet.

Utskottet är också oroat över de låga anslagen för främjande av miljövärden (35.10.61) och överlag över hur anslaget fortsatt ska kunna vara ett instrument för att hantera åtgärder för att minska avloppsvattenbelastningen i glesbygden. Anslaget har kunnat betalas till investeringar i kommunernas och glesbygdens vattenvård enligt lagen om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder. Det är litet, men nödvändigt för att stödja småskalig vattenvård i bland annat mindre vattenandelslag. Anslaget måste höjas till 3 miljoner euro som ett led i åtgärderna för att minska näringsbelastningen på Östersjön.

Överföringsledningar för avlopp

En bra metod för att skydda Östersjön och inlandsvattnen är att behandlingen av avloppsvatten i tätorter koncentreras till större och effektivare enheter. Om överföringsledningar anläggs kan gamla ineffektiva reningsverk avvecklas stora vattenområden befrias från den kommunala avloppsvattenbelastningen. Det är bra både för vattenvården och för ekonomin. Dessutom kan projekt starta med relativt små bidrag från staten.

Överföringsledningar kan stödjas med anslag till miljövårdsarbeten (35.10.77) och med ansla-

get till samhällenas vatten- och avloppsåtgärder som uppgår till 7,7 miljoner euro (30.50.31) med ett tillägg på 1,5 miljoner euro för utbyggnad av avloppsnätet i glesbygden där det tidigare har anlagts stamvattenledningar. Det har dock hela tiden anhållits om mer pengar än vad anslagen gett rum för. Regeringen föreslår 11,2 miljoner euro under moment 35.10.77 och det är alltför lite. Anslaget måste också kunna gå till restaurering av förorenad mark och till överföringsledningar för avlopp. Utifrån de motiverade förslagen från miljöcentralerna bör anslaget fördubblas. Det måste starta fyrtio nya namngivna avloppsprojekt 2008—2012. Nästa år kan fem projekt starta och staten har sett sig tvungen att skära i sin medfinansiering och anslagen är betydligt mindre än vad miljöcentralerna föreslår.

Utskottet föreslår

att finansutskottet höjer anslaget till miljövårdsarbete (35.10.77) till 15 miljoner euro för att målen i regeringsprogrammet för vattenvården och skyddet av Östersjön ska kunna nås.

De regionala miljöcentralerna har föreslagit att de mest skyndsamma projekten för att restaurera förorenad mark ska få 5,5 miljoner euro. Regeringen föreslår 3,1 miljoner euro. I många fall är det nödvändigt att staten är med och finansierar restaureringsarbetet eftersom kostnaderna är fullständigt övermåttiga för kommunerna. Kriterierna för att staten ska delta i projekten är mycket stränga och det krävs till exempel alltid att kommunen eller en privat aktör är med. Det leder ofta till helt orimliga situationer när någon av en eller annan anledning får ett förorenat markområde. Så det behövs ett stödsystem för att bistå de ansvariga. Anslaget måste höjas, anser utskottet.

För att målen i regeringsprogrammet för vattenvården och skyddet av Östersjön ska nås måste anslaget höjas. Enligt regeringsprogrammet kommer regeringen att bevilja extra anslag för vattenprojekt på landsbygden för att glesbygden ska införlivas så bra som möjligt i vatten- och avloppssystemen och integrerade vatten- och avloppsprojekt innan skyldigheten träder i kraft

2014. Gemensamma avlopp kommer att få stöd på ställen där både miljöhänsyn och ekonomiska aspekter talar för gemensamma avlopp. Vidare kommer inkomstgränserna för reparationsunderstöd och förbättringar av hushållsavloppsvattensystemen i bostäder att höjas.

Sammanfattningsvis anser utskottet att finansutskottet föreslår att regeringen lägger upp ett finansieringsprogram för minskad avloppsvattenbelastning i glesbygden som tar fasta på hela valperioden. Enskilda fastighetsägares möjligheter att ändra avloppssystemen i fastigheterna har stoppats upp av kommunerna i sin vatten- och avloppsplanering inte har lyckats fatta beslut om eventuella expanderings av vatten- och avloppen. Fastighetsägarna har därför inte alltid blivit informerade om sina möjligheter att ansluta sig till avloppen. Dessutom är det svårt att få information om olika tekniska lösningar för avloppsvattenbehandling. Programmet måste ta fasta på att åtgärderna ska vidtas så snart som möjligt och senast 2014. Det måste alltså ingå tillräckligt stora anslag för överföringsledningar för avlopp (35.10.77), mindre projekt för att främja vattenvård i kommuner och glesbygd (35.10.61) och understöd på sociala grunder för fastighetsspecifika hushållsavloppsvattensystem (35.30.55).

Belastningen på vattendragen från jordbruket

Det är viktigt att belastningen från kommunalt avloppsvatten minskar, men lika viktigt är det att åtgärderna för att minska vattenbelastningen från jordbruket minskar. Det är bra att momentet för vattenvård inom jordbruket (35.10.22) har ett reservationsanslag för tre år på 1 miljon euro för att utreda hur målen för vattenvården inom jordbruket ska kunna nås med hjälp av riktade regionala åtgärder för enskilda gårdar. Ett pilotprojekt tar fasta på en konkret undersökning av hur åtgärderna inom miljöstödsystemet ska kunna bli effektivare, vilka utvecklingsbehoven inom miljöskyddet är och vilka möjligheter det finns att testa och införa nya metoder för vattenvård. Undersökningen görs inom Sydvästra Finlands miljöcentral i samråd med MTK i Egentliga Finland och MTK i Satakunta.

Miljökraven har skärpts genom tvärvillkoren i det reviderade miljöstödet till jordbruket. Målet är att minska miljöbelastningen, men också exempelvis att satsa mer på naturens mångfald och förebygga riskerna med bekämpningsmedel. Det är svårare att minska belastningen från jordbruket på vattendragen än att minska punktbelastningen. Gödselanvändningen har minskat, det har inrättats skyddsremsor och skyddszoner, växttäcket har blivit större och flera andra åtgärder har förbättrats inom jordbruket. Ändå har inga synliga framsteg gjorts i belastningen eller tillståndet för vattendragen. En orsak är att det går lång tid innan insatserna ger utslag i tillståndet i vattendragen. En annan orsak är att åtgärderna uppenbarligen inte har inriktats på de områden där de hade varit extra viktiga. Pilotprojektet kommer att ge mer information och är således mycket viktigt. Också de olika metoderna inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde för att nyttiggöra gödsel spelar en viktig roll. Bland metoderna märks användning som energikälla, en utredande undersökning och en uppföljning av vilket genomslag miljöstödet till jordbruket har. I fortsättningen måste man mer konsekvent hålla ett öga på vattenvården inom jordbruket för att den ska ge mer synliga resultat.

Finansieringen av kostnadseffektivitetsstudien av scenariot för skyddet av Östersjön

I regeringsprogrammet sägs det att regeringen fortsatt kommer att satsa på att minska näringsbelastningen från bebyggelse, industri, jordbruk och glesbygd inom ramen för det nationella Östersjöprogrammet och i överensstämmelse med vattenvårdsstrategierna. Östersjöländerna ska lägga upp ett skyddsscenario (en s.k. Sternmodell) plus alternativa modeller för de samhälleliga och ekonomiska konsekvenserna. Med planering av vattenvårdsåtgärderna ska belastningen från avrinningsområdena minska och tillståndet i framför allt kustvattnen och älvarna förbättras. Utskottet vill göra finansutskottet uppmärksam på att det inte har avsatts medel för någon utredning av kostnadseffektiviteten för skyddet av Östersjön enligt en Sternmodell. Av allt att döma

kommer inte alla Östersjöländer att gå in med pengar, men den svenska stiftelsen Baltic Sea 2020 är beredd att skjuta till ungefär fem miljoner euro. Också den svenska och den finländska regeringen har för avsikt att delta i projektet. Finland måste bidra med ungefär en miljon euro, men pengarna kan inte komma från anslagen till forskning, utveckling och planering eftersom de halveras jämför med läget 2006. Det måste ordnas med pengar för ändamålet, anser utskottet.

Finansiering av närområdessamarbetet

Gränsöverskridande samarbete och bättre samarbete med närområdena är de främsta medlen för att rädda Östersjön, säger regeringen i sitt program. Utskottet håller med om att det allmänna tillståndet i Östersjön inte kan förbättras tillräckligt mycket uteslutande med åtgärder här hemma. Samarbetet med alla stater kring Östersjön inom ramen för HELCOM är av största vikt. Dessutom måste vi få bukt med belastningen från stora utsläppskällor som Ryssland och Polen. De bilaterala projekten med Ryssland och trepartssamarbetet Finland-Ryssland-Estland är av stor betydelse eftersom Ryssland på senare år inte alls har deltagit i arbetsgrupperna bedömning av belastningen respektive tillståndet i Östersjön inom HELCOM. Det nya sydvästra avloppsreningsverket i S:t Petersburg spelar en avgörande roll för Östersjön, men fortfarande går obehandlat avloppsvatten från 300 000 invånare i staden direkt ut i Östersjön. Belastningen från de stora hönsuppfödninganläggningarna längs Nevas delta och från intensivjordbruket är lika stor som hela avloppsbelastningen från S:t Petersburg, visar de senaste uppgifterna. Också intensifieringen av jordbruket i Polen hotar att öka näringsbelastningen. Åtgärder för att minska de här utsläppen är bland de mest angelägna.

I närområdessamarbetet har stora miljöinvesteringar finansierats multilateralt, bland annat genom innovativa mekanismer som miljöpartnerskapet i den nordliga dimensionen eller s.k. offentlig/privat-samverkan (public-private) då också den privata sektorn är med. Det var fallet vid bl.a. projektet för fosforreduktion på det cen-

trala reningsverket i S:t Petersburg. Det finansierades del av invånarna i staden, dels av miljöministeriet och av företag och privatpersoner i Finland via John Nurminens stiftelse. Det bör noteras att också Ryssland har gjort stora satsningar på att rena avloppsvattnet från S:t Petersburg och ambitionen är att Ryssland ska satsa alltmer på projektet.

Anslaget till närområdessamarbete (24.50.66) inom utrikesministeriets förvaltningsområde uppgår till 20,5 miljoner euro, varav 5 miljoner avsätts för miljöprojekt. Under miljöministeriets huvudtitel har det funnits ett anslag (35.10.67) för tekniskt bistånd som regeringen nu vill styrka. Tanken är att närområdessamarbetet stegvis ska bli jämbördigt och fungera på lika villkor för alla parter. Därmed måste Ryssland åta sig att öka sitt ekonomiska bidrag till projektet. Utgiftsdelen sjunker från 23 till 13 miljoner euro fram till 2011. Tekniskt bistånd kommer händanefter att finansieras genom ett anslag (24.50.66) under utrikesministeriets förvaltningsområde. Neddragningarna i anslaget till närområdessamarbete får inte inverka på den andel som går till miljöprojekt.

Bekämpning av oljeolyckor

Oljetransporterna på Finska viken har ökat snabbare än förväntat. Ungefär en tredjedel av Rysslands oljeexport går via Finska viken. I år beräknas transporterna vara 140 miljoner ton och 2015 rentav 250 miljoner ton.

Finland har enligt vissa bedömningar en relativt god beredskap för oljebekämpning, åtminstone i jämförelse med de övriga länderna vid Östersjön. Riskerna med den ökande trafiken är emellertid så stora att vi utan vidare måste få bättre beredskap. En arbetsgrupp håller på att avsluta sitt arbete kring frågan och kommer sannolikt att föreslå större beredskap för oljebekämpning och översyn av den nuvarande materielen, men också förvärv av ny materiel. Rederiverket nio oljebekämpningsfartyg måste finnas i avtalsenlig beredskap eftersom ny ersättningskapacitet kommer att finnas tillgänglig först 2010, framhåller arbetsgruppen.

Anslaget (35.10.27) på 3 miljoner till att bekämpa miljöskador tillåter inte att Rederiverket håller nio fartyg i beredskap och det måste beaktas i en tilläggsbudget. Under moment 35.10.70 finns anslag för ett kombinationsfartyg för bekämpning av olje- och kemikalieskador. Om finansieringen följer förslaget kan fartyget vara i användning från och med 2010. Utskottet anser att det brådskar med fartyget och påpekar för finansutskottet att oljebekämpningsarbetsgruppens förslag om inköp av nya fartyg och ny materiel (oljeläns) och reparation av gamla fartyg innebär stora kostnadsökningar, uppskattningsvis 100—150 miljoner euro fram till 2015. Det är ett betydande anslagsbehov som måste tas in i en sammanhållen finansieringsplan enligt vad som anges närmare nedan.

Vidare anser utskottet att det brådskar med ett oljebekämpningscentrum. I den andra tilläggsbudgeten för 2006 ingår 1 miljon euro för statens andel i aktiekapitalet för ett oljebekämpningscentrum i aktiebolagsform. För närvarande håller en utredningsman på att förhandla med ett antal aktörer om deras möjligheter och intresse att gå med i ett oljebekämpningscentrum med en lika stor andel tillsammans.

Hantering av avfall från fritidsbåtar

Regeln är att fartygsgenererat toalettavfall inte får släppas ut i Finlands inlandsvatten eller territorialvatten (12 sjömil från närmaste strand). Det är den som driver hamnen som ska ansvara för att avfall tas emot och hanteringen är ordnad. Om en båthamn drivs av någon annan än den som äger området, till exempel ett segelsällskap, måste man komma överens om vem det är som ska stå för mottagningsanordningar. Det är den som driver hamnen som ska hantera toalettavfall som tagits emot.

Utskottet påpekar att septitankar ännu inte finns heltäckande i alla hamnar. Systemet fungerar alltså inte enligt lagen. Håll Skärgråden Ren rf har arbetat effektivt med hjälp av sitt understöd och har gett medel till sugtömning av fartygsgenererat toalettavfall. Utskottet påpekar att Finland har fått en dom för att vi inte har uppfyllt våra förpliktelser enligt direktiv

2000/59/EG. Vi har underlåtit att utarbeta och genomföra planer för mottagande och hantering av avfall för alla hamnar i Finland (särskilt för fritidsbåthamnar)¹. Förslaget att skära ner anslaget för understöd till organisationer och för miljövard (35.01.65) försvårar ytterligare arbetet.

Utskottet föreslår

att finansutskottet i sitt utlåtande tar in ett uttalande där det förutsätter att regeringen lägger upp en heltäckande finansieringsplan för hela regeringsperioden för att nödvändiga åtgärder ska kunna vidtas för att förhindra att tillståndet i Östersjön försämrats ytterligare och i stället kan förbättras i den mån Finland kan påverka situationen.

3 Åtgärder mot klimatförändringen

Allmänt

Anslagen till att stoppa och anpassa samhället efter klimatförändringen går ännu inte att tydligt utläsa ur budgeten. Men integrationsprincipen betyder i själva verket att varje förvaltningsområde måste ta in nödvändiga åtgärder i sin egen verksamhet. När regeringen blir klar med nästa klimat- och energistrategi bör finansieringen gå att utläsa klart och tydligt ur budgeten, påpekar utskottet. I detta sammanhang måste det också påpekas att utskottens normala sätt att behandla budgetpropositionen, det vill säga utifrån sitt ansvarsområde och i första hand utifrån huvudtiteln för sitt fackministerium, inte lever upp till behovet att till exempel få en samlad bild i budgeten av vilka återverkningar klimatförändringen har. Utskottet menar att finansutskottet måste göra något åt behandlingen av budgetpropositionen för att en förvaltningsövergripande helhetssyn ska bli möjlig.

¹ EG-domstolens dom C-523/06 kommissionen mot Republiken Finland (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG av den 27 november 2000 om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester).

Kostnaderna för att stoppa och anpassa samhället till klimatförändringen kommer utan vidare att öka, påpekar utskottet rent allmänt. Dessutom är det uppenbart att det krävs allt mer pengar för att stoppa och anpassa uländerna till klimatförändringen. Annars kommer de inte att åta sig att följa internationella överenskommelser.

Anslagen till miljöforskning

Finansutskottet bör notera att anslaget till forskning, utveckling och planering inom miljöministeriets förvaltningsområde uppgår till 6,45 miljoner euro, vilket är hälften mindre än för 2006. Anslaget ingår under omkostnadsmomentet (35.01.01). Besluten blir kvalitetsmässigt sämre om det inte finns möjligheter att göra nödvändiga bakgrundsundersökningar och konsekvensbedömningar. För att planera miljöpolitiken, bedöma effekterna och genomföra åtgärderna krävs det adekvat information vid rätt tidpunkt som stöd för beslutsfattandet. Det finns ett stort behov av information både för besluten här hemma och för det internationella samarbetet, till exempel studier och utredningar för att genomföra klimatpolitiken, minska belastningen på Östersjön, förbättra energieffektiviteten i byggnader, främja materialeffektiviteten och för att över lag utarbeta brett upplagda miljöprogram eller lagstiftningsreformer.

Utskottet påpekar att problemen med att stoppa klimatförändringen är betydligt större och mer komplicerade än man hittills har trott. Vi behöver hela tiden mer oberoende information för att bredda vår kunskapspotential och för att skapa en plattform för att vi ska kunna ta de rätta besluten och införa effektiva åtgärder. Det är en mycket kortsiktig politik att tumma på forskningsanslagen. Utskottet utgår från att finansutskottet höjer anslaget till miljöforskning för att basfakta och effektivitetsbedömningar ska kunna tas fram, särskilt för en sammanhållen miljöpolitik.

Utskottet föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande tar in ett utlåtande där det förutsätter att vi har

en sammanhållen miljöpolitik och framför allt klimatpolitik och därför höjer anslaget till miljöforskning för att kunskapsbasen ska kunna fördjupas och effektiviseringsbedömningar göras.

Reparations- och energiunderstöden

Reparations- och energiunderstöden är till stor hjälp för att äldre ska kunna bo kvar hemma, hissar installeras och hjälp ges till utsatta personer med hälsovådliga bostäder. Dessutom kan understöden användas till energieffektivitetsinvesteringar för att stoppa klimatförändringen. De höjda anslagen för energiunderstöd är rätt signal för att uppmuntra till klimatbra åtgärder. Höjningen på 10 miljoner euro är avsatt för energivänliga ändringar av uppvärmningen i småhus och för energieffektiva investeringar i rad- och höghus. Dessutom ges det åter pengar till besiktning av bostäder. Det ska uppmuntra husbolagen att metodiskt satsa på reparationer och understryka vikten av bättre energiekonomi. Utskottet påpekar dock att anslaget är otillräckligt eftersom det dels ska vara ett incitament för klimatbra insatser dels ska ge äldre bättre möjligheter att bo kvar hemma så länge som möjligt genom att hissar installeras i äldre hus. Som läget är nu kommer hissbidragen inte att öka. Följaktligen handikappanpassas det befintliga fastighetsbeståndet inte inom den närmaste framtiden. Anslaget bör vara 10 miljoner euro högre än regeringen föreslår.

Vindatlas

Enligt regeringsprogrammet ska användningen av vind- och solenergi samt värmepumpar främjas och en ny vindatlas göras senast 2009. Men det finns inget anslag för en vindatlas. Och en sådan är en absolut förutsättning för vettiga investeringar i vindkraft. Den nuvarande atlasen går inte längre att använda eftersom mätningarna har gjorts på för låg höjd och mätstationerna från den tiden inte ger en rättvisande bild av vindförhållandena. Enligt vad utskottet har fått veta kommer finansieringen att ordnas under höstens lopp. Det är bra och utskottet föreslår att

finansutskottet ser till att en vindatlas blir klar inom den utsatta tidsramen, inom 2009.

Spridning av klimatinformation

Den femåriga informationskampanjen ILMU tog slut i våras. Det är av största vikt att samarbetet kring informationen om klimatet får fortsätta, framhåller utskottet. Människor behöver mer information och är beredda att göra något. Vi måste ta vara på tillfället och kunna erbjuda praktisk och lättfattlig information om möjligheterna att minska växthusgaserna i vardagen. Också i sitt program påpekar regeringen att det är viktigt att väcka medborgarna till insikt om energieffektivitet och att klimatinformationen får en fortsättning.

Nu när klimatförändringen diskuteras som aldrig förr bör vi ta tillfället i akt för att få en attitydförändring till stånd och motivera människor att ändra sina vanor i klimatbättre riktning. Det är av största vikt att klimatinformationen får fortsätta och att aktuell och praktisk information tillhandahålls. Behovet av neutral och oberoende information om förnybar energi och energisparande åtgärder har aldrig varit större än nu. Följaktligen måste till exempel Motiva Oy få sin verksamhet tryggad. Utskottet understryker vikten av att resurserna för klimatinformation säkerställs i den nya situationen.

Understöd till organisationer och miljövard

Riksorganisationerna för miljö och boende förmedlar information mellan medborgare och förvaltning. De utför ett viktigt arbete bland annat genom att förmedla och sprida information om klimatförändringen och genom att göra en stor insats vid beredningen av ny lagstiftning. Anslaget (35.01.65) har gått till deras upplysnings- och rådgivningsverksamhet. En del av medlen har också gått till miljövard i skärgården, till exempel till föreningen Håll Skärgården Ren rf och till miljöfostransprojekt av riksintresse. Utskottet påpekar att också EU i sitt sjätte miljöprogram kräver adekvata resurser för att underlätta för icke-statliga organisationer att delta i dialogen med intressenter inom miljöpolitiken.

Regeringen föreslår att anslaget sänks med 113 000 euro. Det innebär minskade bidrag till riksorganisationer inom miljövard. Samtidigt kan inga fler tömningsstationer för septitankar för fartygsgenererat toalettavfall anläggas. Anslaget måste alltså höjas till den nuvarande nivån. Utskottet föreslår

att finansutskottet ökar anslaget till miljö- och boendeorganisationer och till miljövard (35.99.65) med 113 000 euro.

4 Övrigt

Genomförandet av REACH-förordningen

Europeiska kemikaliemyndigheten startade i Helsingfors i juni 2007 och verksamheten baserar sig på kemikalieförordningen, REACH. Bland målen med förordningen märks att skydda hälsa och miljö och att hjälpa den kemiska industrin att behålla sin konkurrenskraft i EU. Förordningen är stor och komplicerad. Därför har Finland räknat med att kunna vägleda tillverkare, importörer och användare. För att rådgivningsarbetet ska kunna genomföras utgår man från att det behövs fyra årsverken till på de behöriga myndigheterna, Produkttillsynscentralen för social- och hälsovården och Finlands miljöcentral, för genomförandet av REACH. Utskottet hänvisar till sitt betänkande MiUB 1/2007 rd — RP 3/2007 rd och påpekar att ett anslag på 600 000 euro är befogat. Som världland för kemikaliemyndigheten måste vi kunna klara av att vägleda våra egna små och medelstora företag och andra användare på behörigt sätt.

Översyn av miljötillståndsförvaltningen

Enligt regeringsprogrammet ska handläggningen av miljöärenden bli snabbare och effektivare och servicen mer kundorienterad. Utskottet understryker vikten av snabb handläggning och skyndar på en översyn av miljötillståndsförvaltningen. Reformen gäller befogenhetsfördelningen mellan de statliga myndigheterna. Enligt förslag ska alla miljö- och vattentillståndsärenden flyttas över från miljötillståndsverket och de regionala miljöcentralerna till ett nytt rikswerk.

Dessutom är det viktigt att besvär behandlas snabbt. Resurserna för förvaltningsdomstolarna måste vara dimensionerade så att samhälleligt viktiga koncessioner kan behandlas så snabbt som möjligt.

Naturskyddsområden och naturens mångfald

Områden omfattande cirka 3,9 miljoner hektar har skyddats eller kommer att skyddas enligt naturvårdslagen eller ödemarkslagen. Av arealen har 98 procent blivit lagstadgade skyddsområden eller ägs av staten. Det återstår fortfarande ungefär 60 000 hektar privatmark (1.1.2007). Planen för fortsatt finansiering av naturvårdsprogrammen 2008 och 2009 syftar till att de delar av de rikstäckande skyddsprogrammen och Natura 2000 som ligger på privat mark huvudsakligen ska vara genomförda 2009, då markägarna också ska ha fått sina ersättningar. Dessutom finns det en del bolagsägda markområden som ska tas i besittning efter 2009.

De skyddsobjekt som finns på privatägd mark måste genomföras och ersättningar betalas ut enligt tidsplanen, framhåller utskottet. Vården och restaureringen av naturskyddsområden kommer framöver att kräva betydande belopp. Bland annat ökar antalet besökare i nationalparkerna stadigt. När turismen ökar och naturvårderna samtidigt måste värnas är det av största vikt att servicen i de skyddade områdena förbättras och slitaget motverkas. Forststyrelsen räknar med att det 2008—2012 behövs 14 miljoner euro till om andra projektanslag är oförändrade.

Nationalparkerna och naturskyddsområdena bildar stommen i ett regional skyddsnät som avser att bevara de delar som är värdefullast både nationellt och internationellt sett. Samtidigt är de sevärdheter öppna för allmänheten och viktiga attraktionsfaktorer för turismen. För en hållbar naturturism krävs det förbättringar i infrastrukturen. Detta är viktigt för att områdena ska behålla sitt skyddsvärde.

Naturens mångfald är en fråga som får allt större relevans. Den 21 december 2006 fattade statsrådet ett principbeslut (Strategi för bevarande av hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald 2006—2016; för naturen — till nytta

för människan) som syftar till att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden i vårt land fram till 2010 och befästa en gynnsam naturutveckling 2010—2016. I beslutet understryker regeringen behovet att förbättra naturen i skyddade områden och utvidga områdena, koppla ihop de skyddade områdena med varandra och satsa på naturliga förbindelser med hjälp av naturvård, restaurering, landskapsinriktad planering av markanvändningen och en hållbar användning av naturresurser. Erfarenheterna från programmet för större mångfald i skogarna i södra Finland, METSO, visar att goda resultat kan nås med frivilliga och marknadsinriktade skyddsmetoder. Samma metoder bör också tillämpas på skydd av andra områden än bara skogar i södra Finland. Resultaten bör dessutom ge naturvårdsmyndigheterna anledning att se över sina arbets-

metoder ordentligt. Finansutskottet bör notera att METSO 2, ett nytt handlingsprogram för mångfalden i skogarna i södra Finland, behöver adekvata anslag.

Enligt regeringsprogrammet kommer regeringen att utreda möjligheterna att inrätta nationalparker i Sibbo Storskog och för Bottenhavet. Det räcker inte med att förbättra de nuvarande skyddsområdena. Det behövs också utveckling. Därför anser utskottet att det brådskar med nationalparkerna i Sibbo Storskog och Bottenhavet.

Utlåtande

Miljöutskottet anför

att finansutskottet bör beakta vad som sägs ovan.

Helsingfors den 19 oktober 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Susanna Huovinen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Christina Gestrin /sv
Susanna Haapoja /cent
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Merja Kuusisto /sd (delvis)
Petteri Orpo /saml

Tanja Saarela /cent
Janne Seurujärvi /cent
Tarja Tallqvist /kd
Oras Tynkkynen /gröna
Pauliina Viitamies /sd
Henna Virkkunen /saml
ers. Antti Kaikkonen /cent
Anne-Mari Virolainen /saml.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Marja Ekroos.